

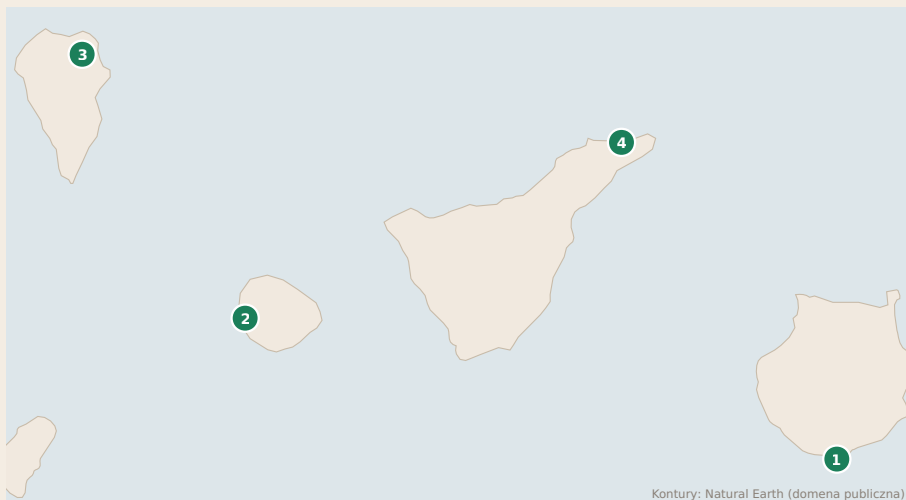

PIOTRYSEUSZ

NIEUSTALONY

Wyspy Kanaryjskie

Przewodnik po trasie

Kontury: Natural Earth (domena publiczna)

Pomysł · miejsca: 4

Przewodnik wygenerowany 2026-10-20 z repozytorium <https://gitlab.com/p.goliasz/moto>. Plany powstają z wyprzedzeniem: ceny, godziny otwarcia, zasady wstępu i przepisy sprawdź przed wyjazdem. Współrzędne wskazują obiekt, a nie parking czy wjazd. Treść: CC BY 4.0, Piotr Goliasz; zdjęcia i dane mają własne licencje (rozdział „Źródła i licencje”).

Spis treści

Punkty 3

Język w podróży 13

Źródła i licencje 15

Punkty

Dunas de Maspalomas (wydmy Maspalomas)

Fot. Himarerme, [Public domain](#), [Wikimedia Commons](#)

Typ	przyroda, plaża, geologia
Czas	1,5–2 h
Wstęp	bez opłat; chodzenie tylko wyznaczonymi ścieżkami [zasady do sprawdzenia]
Powierzchnia	ok. 404 ha
Rezerwat	od 1987 r. (Reserva Natural Especial)
Klimat	średnio ok. 23,5 °C w roku, poniżej 100 mm deszczu
Latarnia	Faro de Maspalomas, od 1890 r.

O MIEJSCU

Na południowym cyplu Gran Canarii, między hotelami Playa del Inglés a latarnią Maspalomas, leży ok. 404 ha złotego piasku ułożonego w łagodne, ruchome wydmy. To jedyny taki system wydym na wyspie; w internetowych zestawieniach nazywa się go miniaturą afrykańskiej pustyni, której wybrzeże leży ok. 200 km dalej. Rezerwatem przyrody jest od 1987 r.

Piasek nie przywiałoby jednak z Afryki. Według najczęściej przyjmowanego wyjaśnienia pochodzi z szelfu morskiego, który w czasie ostatniego zlodowacenia, gdy poziom morza był niższy, leżał na suchu. Wiatr wywiał go wtedy na brzeg, a pasaty do dziś przesuwają wydmy i zmieniają ich kształt. Stąd ograniczenia: rozdeptywanie grzbietów, budowanie z kamieni osłon od wiatru i zbaczanie ze szlaków przyspiesza erozję, więc chodzi się wyznaczonymi ścieżkami.

Na zachodnim skraju wydym leży Charca de Maspalomas, laguna przy ujściu okresowego potoku, z gajem palmowym. Zatrzymują się tu ptaki wędrowne, czasem nawet flamingi, a w palmach żyje endemiczna jaszczurka olbrzymia z Gran Canarii (*Gallotia stehlini*), dorastająca do kilkudziesięciu centymetrów. Za laguną stoi Faro de Maspalomas,

latarnia z 1890 r., jeden z symboli wyspy. Klimat jest tu ciepły i bardzo suchy: średnio ok. 23,5 °C w roku i mniej niż 100 mm deszczu, więc wydmy są atrakcją przez całą zimę.

NA MIEJSCU

- Spacer po wydmach wyznaczoną ścieżką od punktu widokowego nad wydmami po stronie Playa del Inglés do plaży.
- Laguna Charca de Maspalomas i palmy, potem promenada do latarni.
- Zachód słońca na wydmach.

Praktycznie

- W południe piasek parzy, a wiatr potrafi piaskować: okulary i zakryte buty. Wody nie ma na trasie.
- Wybrzeże jest w pełni turystyczne; dla motocyklisty ciekawsze są drogi w głąb wyspy, np. przez wąwóz Fataga w stronę Roque Nublo [przebieg do sprawdzenia].

Źródła: en.wikipedia.org/wiki/Maspalomas_Dunes, es.wikipedia.org/wiki/Dunas_de_Maspalomas, www.wikidata.org/wiki/Q3739792

27.74170, -15.58530 ([wikidata:Q8770950](https://www.wikidata.org/wiki/Q8770950))

La Gomera: tarasy Valle Gran Rey i las Garajonay

Fot. paciana, [CC BY 3.0](#), [Wikimedia Commons](#)

Typ	góry, przyroda, park narodowy
Czas	cały dzień (przejazd przez wyspę)
Wstęp	bez opłat; centrum informacji parku narodowego [godziny do sprawdzenia]
Wyspa	ok. 370 km², najwyższy szczyt Alto de Garajonay 1487 m
Park narodowy	Garajonay, od 1981-03-25, 3984 ha
UNESCO	park od 1986 r.; silbo gomero od 2009-09-30; cała wyspa rezerwatem biosfery od 2012 r.
Pożar	sierpień 2012 r., ponad 4000 ha wyspy, w tym ok. 750 ha parku

O MIEJSCU

La Gomera to okrągła wyspa o średnicy kilkudziesięciu kilometrów, poprzecinana od środka ku morzu głębokimi wąwozami (barrancos). Na ich stromych zboczach pokolenia mieszkańców ułożyły z kamienia tysiące tarasów pod uprawy; to one, oglądane z drogi zjeżdżającej do Valle Gran Rey, w internetowych zestawieniach porównuje się z tarasami ryżowymi Azji. Valle Gran Rey, „Dolina Wielkiego Króla”, wzięła nazwę od Hupalupy, przywódcy rdzennych Gomerów z czasów buntu w 1488 r. Dawniej żyła z rybołówstwa i uprawy bananów, od lat 70. XX w. z turystyki; dziś ok. jedna trzecia z ok. 4700 mieszkańców gminy to cudzoziemcy, a najwięcej turystów przyjeżdża z Niemiec.

Środek wyspy zajmuje Park Narodowy Garajonay, utworzony 25 marca 1981 r. i od 1986 r. wpisany na listę światowego dziedzictwa UNESCO. To najlepiej zachowany las wawrzynowy w Starym Świecie, relikw lasów,

które w trzeciorzędzie porastały znaczną część Europy. Wilgoć dają mu chmury niesione przez pasaty, które ocierają się o zbocza; drzewiaste wrzoście dorastają tu prawie do 20 m, a z ok. 120 endemicznych roślin kwitnących część rośnie tylko tutaj. W sierpniu 2012 r. pożar spalił ponad 4000 ha wyspy, w tym ok. 750 ha parku. Najwyższy punkt wyspy, Alto de Garajonay, ma 1487 m.

La Gomera ma też własny „język”: silbo gomero, gwizdaną odmianę hiszpańskiego, odziedziczoną po Guanczach. Gwizd zastępuje dźwięki mowy kilkoma tonami i niesie się nad wąwozami na odległość do 5 km, więc pasterze mogli rozmawiać z jednego zbocza na drugie. W połowie XX w., gdy pojawiły się telefony, a młodzi emigrowali, prawie zanikł. Od 1999 r. jest obowiązkowym przedmiotem w szkołach na wyspie, a 30 września 2009 r. UNESCO wpisało go na listę niematerialnego dziedzictwa ludzkości. W porcie San Sebastián de La Gomera Krzysztof Kolumb uzupełniał zapasy przed pierwszym rejsiem przez Atlantyk w 1492 r.

NA MIEJSCU

- Zjazd do Valle Gran Rey z punktami widokowymi nad tarasami i palmami.
- Przejazd przez las Garajonay z krótkimi spacerami (szlaki w mgłę i mchu).
- Punkt widokowy na Roque de Agando, skalną iglicę przy drodze przez środek wyspy.
- W restauracjach bywają pokazy silbo; miód palmowy (miel de palma) z soku palmy kanaryjskiej to lokalny przysmak [do sprawdzenia].

Praktycznie

- Prom z Los Cristianos na Teneryfie do San Sebastián de La Gomera [przewoźnicy, czas rejsu i ceny do sprawdzenia].
- Drogi na wyspie są kręte i strome, z serpentynami w każdym wąwozie; stacji paliw jest mało, tankuj w San Sebastián [do sprawdzenia].

Źródła: es.wikipedia.org/wiki/Parque_nacional_de_Garajonay, es.wikipedia.org/wiki/Silbo_gomero, es.wikipedia.org/wiki/Valle_Gran_Rey
28.10639, -17.32444 ([wikidata:Q23986274](https://www.wikidata.org/wiki/Q23986274))

Los Tilos: las wawrzynowy i wodospad (La Palma)

Fot. Gerda Arendt, [CC0, Wikimedia Commons](#)

Typ	las, wodospad, przyroda
Czas	1–2 h, z trasą Marcos y Cordero cały dzień
Wstęp	bez opłat; dojazd do wodospadu zależny od zabezpieczenia skarpy po obrywie z 2023 r. [do sprawdzenia]
Rezerwat biosfery	od 1983 r. (Los Tilos), od 2002 r. cała wyspa
Las	laurisilwa, relikty lasów trzeciorzędu
Marcos y Cordero	13 tuneli kanału wodnego z początku XX w.

O MIEJSCU

Los Tilos to głęboki wąwóz Barranco del Agua na północno-wschodnim zboczu La Palmy, zarośnięty laurisilwą, czyli wilgotnym lasem wawrzynowym. Paprocie wyższe od człowieka, omszałe pnie, liany i woda kapiąca ze skał sprawiły, że w internetowych zestawieniach porównuje się go z Amazonią. Takie lasy rosły w trzeciorzędzie w dużej części Europy i wokół Morza Śródziemnego; po zlodowaceniach przetrwały głównie na wyspach Atlantyku, gdzie wilgotne pasaty i chmury dają im stałą wilgoć. Nazwa pochodzi od til, kanaryjskiego drzewa z rodziny wawrzynowatych, nie od europejskiej lipy.

Las Los Tilos był w 1983 r. pierwszym rezerwatem biosfery UNESCO na Wyspach Kanaryjskich. W 1998 r. rezerwat objął północno-wschodnią część wyspy, a 6 listopada 2002 r. całą La Palmę. W głębi wąwozu, przy końcu drogi, spada ze skalnej ściany wąska strużka wodospadu, jedno z najczęściej fotografowanych miejsc na wyspie.

Woda z tych gór od wieków była bogactwem wyspy. Na początku XX w. źródła Marcos i Cordero ujęto w kanał prowadzący wysoko nad Barranco del Agua, a dla niego wykuto w skale 13 tuneli. Wzdłuż kanału biegnie

dziś jeden z najsłynniejszych szlaków Kanarów (PR LP 06), z latarką i w przeciwdeszczówce, bo w tunelu nr 12 woda leje się prosto z sufitu. Na początku grudnia 2023 r. obryw skalny nad parkingiem odciął dojazd do lasu i wodospadu; władze zapowiadały budowę zabezpieczającego tunelu.

NA MIEJSCU

- Spacer od końca drogi w wąwozie do wodospadu i krótkie ścieżki w lesie (o ile dojazd jest otwarty).
- Dla wytrwałych trasa Marcos y Cordero od Casa del Monte (ok. 1350 m, dojazd ok. 14 km drogą leśną, zwykle taksówką 4x4); w lipcu 2026 r. otwarta tylko do tunelu nr 12 (stan na 2026-10, źródło: la-palma24.net).
- Punkt widokowy Espigón Atravesado nad wąwozem [dostępność do sprawdzenia].

Praktycznie

- Przed wyjazdem sprawdź, czy dojazd do wodospadu i szlaki są otwarte: po obrywie z 2023 r. dostęp był zamknięty [do sprawdzenia].
- W lesie jest mokro i chłodno nawet przy upale na wybrzeżu: kurtka i buty z dobrą podeszwą.

Źródła: es.wikipedia.org/wiki/Reserva_de_la_biosfera_..., www.la-palma24.net/la-palma-info/en/activ/mar..., rtvc.es/la-construccion-de-un-tunel-la-soluci...

28.78961, -17.80344 ([wikidata:Q99461656](https://www.wikidata.org/wiki/Q99461656))

Parque Rural de Anaga: Taganana i Roque de Taborno (Teneryfa)

Fot. Winahwaru, [CC BY-SA 4.0, Wikimedia Commons](#)

Typ	gory, przyroda, droga motocyklowa
Czas	pół dnia – cały dzień
Wstęp	bez opłat; centrum informacji w Cruz del Carmen
Powierzchnia	ok. 14 300 ha
Park	od 1987 r., park wiejski od 1994 r.
UNESCO	rezerwat biosfery od 2015-06-09
Taganana	założona 1501-05-16, droga dopiero od 1968 r.
Wydarzenia	Taganana: święto Virgen de las Nieves 5 sierpnia

O MIEJSCU

Anaga to postrzępiony masyw na północno-wschodnim krańcu Teneryfy, ok. 140 km² gór od poziomu morza do ok. 1000 m. Grzbiety są tak ostre, a doliny tak strome, że na kilometr w poziomie przypada 300–500 m różnicy wysokości. Zielone zbocza, które spadają prosto do oceanu, i chmury wiszące nad grzbieciem sprawiają, że w internetowych zestawieniach porównuje się Anagę z Hawajami. Od 1987 r. jest parkiem przyrody, od 1994 r. parkiem wiejskim (bo mieszka w nim ok. 2500 osób w ok. 26 osadach), a 9 czerwca 2015 r. UNESCO uznało masyw za rezerwat biosfery.

Na grzbiecie, w chmurach niesionych przez pasaty, rośnie laurisilwa, wilgotny las wawrzynowy. Anaga ma najwięcej gatunków endemicznych w Europie, choć geograficznie leży w Afryce; w lasach żyją m.in. endemiczne kanaryjskie gołębie laurowe. Nad doliną Taborno wznosi się Roque de Taborno, ostry skalny szczyt, który dzięki swemu kształtowi

bywa nazywany „Matterhornem Teneryfy”. Z doliny Afur szlak prowadzi obok Piedra de los Guanches, kamienia wiążanego z obrzędami mumifikacji Guanczów, rdzennych mieszkańców wyspy.

Najbardziej znaną wsią Anagi jest Taganana nad północnym wybrzeżem. Za jej „założenie” uznaje się 16 maja 1501 r., gdy po podboju wyspy w 1496 r. rozdzielano ziemię kolonistom; to trzecia najstarsza osada masywu. W XVI w. uprawiano tu trzcinę cukrową, a gdy handel cukrem upadł, od XVII w. winorośl, z której Taganana słynie do dziś. Przez stulecia wieś łączył ze światem tylko stromy szlak Camino de Las Vueltas do La Laguny: drogę dla samochodów doprowadzono dopiero w 1968 r. Na początku sierpnia jest święto patronki, Matki Bożej Śnieżnej, z procesjami 4, 5 i 15 sierpnia.

Taganana na zboczach Anagi, nad Atlantykiem Fot. BrainMaY, [CC-BY-SA 2.0](#), [Wikimedia Commons](#)

NA MIEJSCU

- Centrum informacji w Cruz del Carmen i punkty widokowe na grzbiecie.
- Zjazd TF-134 do Taganany: kościół Nuestra Señora de las Nieves, stare domy i winnice, potem plaże Roque de las Bodegas i Benijo.
- Punkt widokowy nad Roque de Taborno albo krótka wędrówka ścieżką w lesie wawrzynowym.

Praktycznie

- Drogi Anagi to kręte asfaltowe wstążki po grzbiecie i w dół do wsi, w chmurach często mokre i śliskie, z ruchem wynajętych aut [stan i ewentualne ograniczenia wjazdu do sprawdzenia przed wyjazdem].

- Na grzbiecie bywa wyraźnie chłodniej niż na plaży i często wieje: dodatkowa warstwa pod kurtkę.

Źródła: es.wikipedia.org/wiki/Parque_rural_de_Anaga, es.wikipedia.org/wiki/Taganana
28.56154, -16.21826 ([wikidata:Q9081462](https://www.wikidata.org/wiki/Q9081462))

Język w podróży

Na trasie przydadzą się hiszpański i portugalski. W Kraju Basków, Galicji i Katalonii mówi się też lokalnymi językami, ale hiszpański wszędzie wystarczy.

Wymowa jest zapisana po polsku, w przybliżeniu; wielkie litery oznaczają akcent. W Hiszpanii (poza Andaluzją) c przed e/i oraz z wymawia się jak angielskie th – zapisane jako **th**.

Hiszpański

Sytuacja	Zwrot	Wymowa
Stacja	¿Dónde está la gasolinera más cercana?	DONde esTA la gasoliNERa mas therKAna
Tankowanie	Lleno de noventa y cinco, por favor.	JEno de noBENta i THINko, por faBOR
Warsztat	Busco un taller de motos.	BUSko un tajER de MOTos
Przebita opona	Tengo un pinchazo.	TENgo un pinCZAtho
Nowa opona	Necesito un neumático nuevo.	netheSlto un neuMATiko NUEbo
Nocleg	¿Tienen una habitación libre para esta noche?	TJEnen una abitaTHJON Libre para ESTa NOcze
Parking	¿Dónde puedo aparcar la moto?	DONde PUEdo aparKAR la MOTo
Garaż	¿Hay un garaje para la moto?	aj un gaRAhe para la MOTo
Policja	la policía / la Guardia Civil (drogówka)	la poliTHla / la GUARDja thiBIL
Wypadek	He tenido un accidente.	e teNIdo un akthiDENTE
Pomoc drogowa	Necesito una grúa.	netheSlto una GRUA
Przełącz otwarta?	¿Está abierto el puerto?	esTA aBJERto el PUERto
Pogoda na przełęczy	¿Qué tiempo va a hacer en el puerto?	ke TJEMpo ba a aTHER en el PUERto
Wiatr, mgła	Hay mucho viento. / Hay niebla.	aj MUczo BJEnto / aj NJEbla

Portugalski

Sytuacja	Zwrot	Wymowa
Stacja	Onde fica a bomba de gasolina mais próxima?	ONdy FIka a BOMBa dy gazuLlna majsz PROsima
Tankowanie	Atesto, por favor.	aTESZtu, pur faWOR
Warsztat	Procuero uma oficina de motas.	pruKUru UMa ofiSlna dy MOTasz
Przebita opona	Tenho um furo.	TEniu un FURu
Nocleg	Tem um quarto livre para esta noite?	těj un KUARtu LIwry PArA ESZta NOJty
Parking	Onde posso estacionar a mota?	ONdy POSu iszta-sjuNAR a MOTa
Policja	a polícia / a GNR (drogówka)	a puLlsja / a že-ene-ERRE
Pomoc drogowa	Preciso de um reboque.	pryClzu dy un ryBOKy
Pogoda w górach	Como está o tempo na serra?	KOMu iszTA u TEMpu na SEra

Przed wyjazdem

Zwroty najlepiej zapamiętać, mówiąc je na głos, a nie tylko czytając. Hiszpański można przećwiczyć w krótkich dialogach głosowych w linguatrener.eu.

Źródła i licencje

- Opisy miejsc, plan i notatki: Piotr Goliasz, licencja CC BY 4.0 (<https://gitlab.com/p.goliasz/moto>).
- Współrzędne: Wikidata (CC0) i OpenStreetMap (© OpenStreetMap contributors, ODbL).
- Mapy: kontury Natural Earth (domena publiczna); linie trasy to schemat, nie przebieg dróg. Piktogramy: własne.
- Zdjęcie „Dunas de Maspalomas (wydmy Maspalomas)”: Himarerme, Public domain, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Dunas_de_Maspalomas.jpg
- Zdjęcie „La Gomera: tarasy Valle Gran Rey i las Garajonay”: paciana, CC BY 3.0, [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Terrazas_-_panoramio_\(3\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Terrazas_-_panoramio_(3).jpg)
- Zdjęcie „Los Tilos: las wawrzynowy i wodospad (La Palma)”: Gerda Arendt, CC0, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Los_Tilos,_La_Palma,_waterfall.jpg
- Zdjęcie „Parque Rural de Anaga: Taganana i Roque de Taborno (Teneryfa)”: Winahwaru, CC BY-SA 4.0, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Roque_de_Taborno.JPG
- Zdjęcie „Parque Rural de Anaga: Taganana i Roque de Taborno (Teneryfa)” (Taganana na zboczach Anagi, nad Atlantykiem): BrainMaY, CC BY-SA 2.0, <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Tagana2008.jpg>